

مدیریت حوزه علمیه استان قم

پایان نامه سطح (۳)

موضوع رساله :

آسیب شناسی تربیت نسل جوان در دوره معاصر با تاکید بر رسانه های جمعی

(ماهواره)

راهنما: استاد حجه الاسلام و المسلمین دکتر محمد رضا ضمیری

مشاور: استاد حجه الاسلام و المسلمین دکتر سید مهدی علیزاده موسوی

محقق: کمال حبیبی افروزی

سال تدوین: ۱۳۹۲

چکیده:

در این رساله کوشیده‌ایم تاثیرات شبکه‌های تلویزیونی ماهواره‌ای بر قشر جوان را بررسی کنیم. شبکه‌های ماهواره‌ای در عصر انفجار اطلاعات به عنوان بخشی از پروژه جنگ نرم علیه کشورهایی که با ایدئولوژی غربی سر سازگاری ندارند به خدمت گرفته می‌شوند.

ابعاد تاثیر این شبکه‌ها بسیار گسترده است و می‌توانند در دل نهادهای سنتی جوامعی مانند ایران رخنه کرده و سبک زندگی آنها را از درون تغییر دهند. آنها با کهنه و دست و پا گیر نشان دادن ارزش‌هایی مانند حجاب و عفاف خانواده‌های ایرانی را از درون متلاشی می‌کنند. آنها علاوه بر تخریب ارزش‌های اسلامی سعی در نهادینه کردن ارزش‌های غربی دارند و در برنامه‌های خود آزادی جنسی و بی‌بند و باری را تبلیغ و ترویج می‌کنند.

بهترین راه مبارزه با تاثیرات سو شبکه‌های ماهواره‌ای تدوین سبک زندگی اسلامی مقابل سبک زندگی غربی است. در این باره رسانه‌های ملی از جمله صدا و سیما نقش برجسته‌ای دارند. رسانه‌های ملی باید با همکاری روشنفکران متعهد دانشگاهی و دانشمندان حوزوی بتوانند به آگاهی‌سازی در این باره اقدام کنند تا خانواده‌ها دیگر به سوی استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای نروند.

واژگان کلیدی: جوان، خانواده، ماهواره، جنگ نرم، تهاجم فرهنگی، سبک زندگی

فهرست مطالب :

صفحه	عنوان
۴	بخش اول: کلیات و مفاهیم
۵	۱- فصل اول: مقدمه
۶	۱/۱- بیان مسئله
۶	۱/۲- سئولات تحقیق
۶	۲/۱- سئوال اصلی
۷	۲/۲- سئوال فرعی
۷	۱/۳- فرضیه تحقیق
۷	۱/۴- اهداف و فوائد تحقیق
۸	۱/۵- پیشینه تحقیق
۸	۱/۶- کاربردهای تحقیق
۹	۱/۷- ضرورت تحقیق
۹	۱/۸- روش تحقیق ، گرد آوری و تجربه و تحلیل اطلاعات
۱۰	۲- فصل دوم: مفهوم شناسی
۱۱	۱/۱- تربیت
۱۴	۲/۱- جوان
۲۳	۳/۱- رسانه های جمعی
۲۸	۴/۱- ماهواره
۳۱	۳- فصل سوم: کارکرد ماهواره در جهان معاصر
۳۲	الف: نقش ماهواره در تبلیغات جهانی
۳۷	ب: نقش ماهواره در اطلاع رسانی سریع و ارزان
۳۹	ج: نقش ماهواره در یکسان سازی فرهنگ جهانی

۴۶		بخش دوم: تاثیر ماهواره بر آسیب های
		تربیتی نسل جوان
۴۹		فصل اول: تضعیف هویت ملی
۵۴		فصل دوم: تهاجم فرهنگی
۵۹		فصل سوم: تزلزل در بنیان خانواده
۶۳		فصل چهارم: کم ارزش جلوه دادن حجاب و
۶۹		عفاف
		فصل پنجم: زیر سؤال بردن ارزشهای انقلاب و
۷۲		نظام
		فصل ششم: ترویج پدیده خشونت و سکس
۷۵		بخش سوم: راهکار های مبارزه با آسیب
		های ناشی از ماهواره بر نسل جوان
۷۶		فصل اول: نقش تقویت اعتقادات دینی در
		کاهش آسیب های ماهواره
۸۳		فصل دوم: نقش عبادات در کاهش آسیب های ماهواره
۹۰		فصل سوم: نقش ارائه الگوهای ارزشمند در کاهش
		آسیب های ماهواره
۹۸		فصل چهارم: نقش تقویت رسانه های ملی در کاهش
		آسیب های ماهواره
۱۰۶		فصل پنجم: نقش خانواده در کاهش آسیب های ماهواره
۱۱۵		خاتمه: جمع بندی و نتیجه گیری.
۱۲۰		فهرست و منابع:

مقدمه:

امروزه وسایل ارتباط جمعی در تمامی کشورها نقش حساس و مهمی را در زمینه های مختلف از جمله سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ایفا می کنند. اهمیت رسانه های گروهی تا حدی است که دانشمندان در تقسیم بندی مراحل تاریخی تمدن بشر، آن را لحاظ کرده اند. آلوین تافلر تمدن بشری را به سه مرحله تقسیم می کند که شامل مرحله کشاورزی، مرحله صنعتی و مرحله فراصنعتی یا عصر ارتباطات و اطلاعات است. در عصر فراصنعتی، قدرت در دست کسانی است که شبکه های ارتباطی و اطلاعاتی را در اختیار دارند.

از جمله عوامل موثری که بیشترین تاثیر را در بعد فرهنگی جوامع امروزی، به عنوان تکنولوژی نوین عهده دار است، اینترنت می باشد.

نقش "اینترنت" در توسعه کشورها غیر قابل انکار است و در آینده ای نه چندان دور اینترنت به "هسته مرکزی ارتباطات" و روابط بین جوامع و انسانها تبدیل خواهد شد. در سال ۱۳۸۶ مرکز "آمار جهانی اینترنت" اعلام کرد، ایران رتبه نخست تعداد کاربران اینترنتی را در منطقه خاورمیانه کسب کرده است.

فناوری ماهواره ای نیز یکی از بزرگ ترین دستاوردهای علمی و مهندسی انسان پس از انقلاب صنعتی و موجب توانمندی ارتباطات در جهان امروزی است. دستیابی بشر به دانش ساخت و پرتاب ماهواره به فضا، از جدیدترین و مهم ترین گام هایی است که او در زمینه ارتباطات برداشته است. با فرستادن ماهواره ها به فضا و قرار دادن آنها در مدارهای مختلف در پیرامون کره زمین، چهره ارتباطات و دانش فنی مربوط به آن به کلی دگرگون شده و توانایی هایی شگرف در فرایند ارتباطات و عرصه های گوناگون دانش بشری، مانند تحقیقات فضایی، مطالعات زمین شناختی، کاربردهای نظامی، هواشناسی و بسیاری از زمینه های دیگر فراهم آمده است.

کاربردهای گسترده این پدیده و تأثیر بسیار فراوانش در پیشرفت های امروز جامعه انسانی، انکارناپذیر است. از سویی دیگر ماهواره در چند دهه اخیر به موضوعی جهانی و بسیار مهم تبدیل شده است که شناخت کاربردها و مسائل مربوط به آن قابل چشم پوشی نیست. از رایج ترین و شناخته شده ترین کاربردهای ماهواره، تقویت فرستنده های رادیویی و تلویزیونی است که با استفاده از آن ها می توان کشورهای دور دست و حتی قاره ها را زیر پوشش برنامه های رادیو و تلویزیون درآورد. برخی پژوهشگران دانش ارتباطات با توجه به کاربردهای زیانبار و تهدید کننده برنامه های ارسالی از ماهواره، این

پدیده را ابزاری کارآمد برای تهاجم به آسمان کشورهای جهان سوم دانسته اند. امروزه موضوع ماهواره، انگیزه تشکیل میزگردها و سمینارها و عنوان های درشت روزنامه ها و از محورهای اصلی بولتن های خبری است.

از طرفی "هویت" فرد در پاسخ به پرسش‌هایی از "کیستی" و "چیستی" و "چرایی" فرد از "خود" به ظهور می‌رسد و "هویت فرهنگی" پاسخ همین پرسش‌ها در بستر فرهنگ جامعه است. از همین رو با توجه به فرایند جهانی شدن، سرعت فزاینده تحولات اجتماعی و فرا رسیدن عصر مصرف‌گرایی که از پیامدهای طبیعی آن است به نوعی می‌توان کالاهای مادی و غیرمادی مصرفی هر فرد را نمود بارزی از هویت فرهنگی او قلمداد کرد.

بنابراین در این پژوهش "هویت فرهنگی" به عنوان پدیده‌ای جهان شمول برای همه عناصر اجتماعی، اقوام و ملل در نظر گرفته شده و تحت تاثیر فضای رسانه‌ای دیجیتال نوین امروز مورد واکاوی قرار می‌گیرد. این متغیر در قالب عواملی چون: میزان علاقه و پایبندی به سنن و رسوم ملی، گرایش‌ها و اعتقادات مذهبی دسته‌بندی شده است که عمده این عوامل را می‌توان در ظرف مصرف (چه مادی و چه معنوی) جای داد و آن را با توجه به فرایند جهانی شدن و فناوری ارتباطات و اطلاعات و تاثیر خاص آن مورد کنکاش قرار داد.

گسترش روز افزون ماهواره‌ها، گسترش بی‌بندوباری و به وجود آمدن فساد فراگیر در جامعه و به انحطاط کشیده شدن برخی از جوانان و گسترش روزافزون مشروبات الکلی، ایجاد گروه‌های غربی مانند: هوی‌متال‌ها، رپ‌ها و شیطان‌پرست‌ها، تمایل به مدگرایی همه و همه نشان از هدفمند بودن این تهاجم از طرف دشمن داشت. این بار دشمن با استفاده از روش‌های نرم‌افزاری فکری و تبلیغی بر خلاف دوره قبل که مردان را مورد حمله قرار داده بود قلب جامعه، یعنی زنان و جوانان را هدف گرفت.

جامعه‌شناسان معتقدند که پایه‌های هر جامعه، ریشه در ارزش‌ها و نظام عقیدتی آن دارد. بنابراین برای تضعیف هر جامعه، کافی است تا فرهنگ آن را تضعیف کرد. با این کار افراد جامعه از خود بیگانه شده و بر خلاف آنچه که حقیقت فرهنگی آنها را تشکیل می‌دهد، رفتار می‌کنند. دشمن برای حملات فرهنگی، نیاز به ابزارها و وسایل کارآمد داشت. بنابراین همان طور که لازم حملات نظامی ابزار و آلات جنگی است، لازمه تهاجم فرهنگی نیز وسایلی است تا گلوله‌های زهرآگین فرهنگی دشمن از ماهواره‌ها گرفته تا اینترنت، رادیو و توزیع کتاب‌های ضد فرهنگی و دگراندیشی به براندازی نظام‌های مخالف و تضعیف و آنها مبادرت ورزد. می‌توان گفت خانواده کانون توجه حملات ابزارهای مدرن تهاجم فرهنگی است و با تضعیف آن بسیاری از اهداف تهاجم فرهنگی محقق می‌شود. با نگاه به کارکردهای خانواده بیش‌تر می‌توان به اهمیت آن توجه نمود. خانواده به عنوان یک نهاد اجتماعی پایه و اساسی در جامعه، معمولاً کارکردهای گوناگونی را بر عهده دارد که البته چگونگی این کارکردها و شدت عملکرد آنها در فرهنگ‌های گوناگون متفاوت است.

پدیده ماهواره که به عنوان نمود بارز از دست‌آوردهای جهانی شدن است و تاثیر غیرقابل انکاری بر افکار، هنجارها و رفتارهای نسل جوان جامعه به خصوص جوانان ایران اسلامی دارند، در این پژوهش به عنوان متغیرهای مستقل و تاثیرگذار مدنظر قرار گرفته شده اند.

با توجه به مطالب یاد شده در این رساله تاثیرات ماهواره بر هویت فرهنگی جوانان مورد بررسی قرار و جوانب و ابعاد آن بررسی می شود.